

Jämtland Härjedalen

– ett sätt att leva

Jämtland - ett sätt att leva

Jämtlands län är ett område som kännetecknas av storslagen natur och småskalig livsstil. Här saknas stress och trafikproblem vilket är ett skäl till att människor från storstadsregionerna väljer att flytta hit. En annan orsak kan vara att det här är enklare att köpa sitt drömhus eller skaffa sig mer frihet och större enkelhet.

Näringslivet går bra, kooperativ och projekt utvecklas och turismen lockar folk från hela världen.

Närheten till naturen och de möjligheter den ger, är ett av länets stora trumfkort. Det gäller mycket skiftande saker – från den urgamla renskötselns till den avancerade outdoor-branschen. Andra exempel är den korta skidturen, höstens bärplockning eller vårfikat i Badhusparken.

Samhörighet upplevs ofta i det lilla sammanhanget – på föräldramötet eller i grannskapet. Men också i stora sammanhang – som när Diggiloo rockar loss på ången utanför Thaipaviljongen i Ragunda eller då tusentals åskådare hejar på skidskyttarna på Skidstadion i Östersund.

Jämtlands län består av väldigt mycket. Det här är ett litet smakprov.

välkommen

Mitt i Sverige – mitt i världen

Jämtlands län ligger mitt i Sverige, i Mittnorden. Det gör att de nord-sydliga kontakterna inom landet mot den europeiska kontinenten kompletteras med ett öst-västligt perspektiv. Trondheim i Norge betraktas därför ofta som möjlig hemmamarknad och en port till nya världar.

I länet finns företag som har marknader i alla världsdelar. Härifrån styrs kontakter, upphandling och produktion av produkter och tjänster vars kunder finns runt hela jorden. Och tack vare Thaipaviljongen i Ragunda sker numera ett utbyte mellan Sverige och Thailand via Jämtland. Man kan förundras över att bladguld och rökelse kan få en plats i den jämtländska granskogen, men inga avstånd är för långa när själ och hjärta får bestämma boplats.

Resultatet kan till exempel bli att Åre och Östersund nyligen två år i rad arrangerade VM i skidåkning – alpint i Åre och skidskytte i Östersund.

Men affärsutbyte handlar inte bara om fjäll och vildmark, turism och fritid utan också om callcenters, elektronik, byggnation, träproduktion, verkstadsteknik, design, teknisk support, avancerade IT- och e-handelslösningar. Det handlar om mat och livsmedel, kompetensutveckling och friskvård.

Och med ett av landets första InfoPoint Europa erbjuds ett fönster mot EU.

I Jämtlands län jobbar många aktörer tillsammans i den gemensamma kampen om konkurrens- och attraktionskraft. Nätverk och samarbete ger utveckling och framgång.

Så har man länge resonerat i Jämtland och Härjedalen.

Och mitt i allt – en stad

Östersunds smala gränder och de fyrkantiga kvarteren är spår av den första stadsplanen för drygt 200 år sedan. Pampiga stenhus med strukturfasader och spännande bakgårdar varvas med villakvarter och omsorgsfullt renoverade sekelskifteshus. Affärsgatorna korsas av gränder som alla bär ner mot Storsjöns strand.

På sommaren fylls gågatan av flanörer, gatumusikanter och uteserveringar. Det rofyllda nattljuset lockar till en stilla promenad i Badhusparken, midnattsgolf på Frösön, en båtturné med ångaren Thomée, trädgårdsfest eller fiske på tysta vatten. Sommarens absoluta höjdpunkt är Storsjöyran, Sveriges största gatufestival då drygt 50 000 personer lyssnar på världsartister och trängs bland exotiska restauranger i hamnen.

Vintertid bäddas staden in i vitt, snön tänder upp dagen, dämpar ljuden och får alla steg att knarra. Det lyser i fönstren och lyktor och lampor pekar ut gångvägar och motionsspår. Gatorna kantas av snödrivor och det sluttande torget bjuder på spektakulär utsikt mot Frösöbergets slombacke.

Östersund är en av landets krogstätaste städer. Caféer, hotell och nöjesutbud är dimensionerade efter avsevärt större folkmängd. Varuhus, boutiques och specialbutiker erbjuder ett mångfacetterat utbud. Den lilla staden har drag av en stor stad. Fjärran impulser konfronteras med jämtländska särdrag och den unga influensen från universitetets campus gör sig påmind.

En annan förklaring till den sällsynt levande stadskärnan är att Östersund är närmaste stad för över 100 000 bofasta. Här samsas fridfull ro och brokig stadspuls, djupa restaurangvalv och öppna landskap. Här är det promenadavstånd till det mesta och när Storsjöns is lagt sig till ro får också den avtryck av vinterkängor, skidspår och skridskoskär.

På några år har Vinterstaden på Storsjöns is intill Badhusparken blivit en sinnebild av Östersund. Vedeldat utomhusbad, hundspann, snöborgar, issskulpturer, bana för långfärdsskridsko, sparkuthyrning, lappkåta, skotersafari...

Stadens ombyggda äventyrsbad har fått konkurrens.

Festen då alla är jämtar

Den sista av Storsjöyrans nätter är torget fullt av folk. Länets egen president kliver ut ovanför massorna. Då brister jublet ut, studsar mellan husväggarna, rullar ner mot Storsjön och bort mot fjällen, upp över Frösöberget och vidare ut över gröna skogar.

I underfundiga ordalag manar presidenttalet till ödmjuk självständighet. Alla välkomnas, storsvenskar, trönder och sundsvallare, ja all världens folk, alla som vill rå sig själva, leva i frihet och må bra. Jämtlandssången avslutar och 25 000 strupar får dess ord och toner att stiga mot den sommarljusa himlen och spridas med vinden.

Det ligger en slags förtrollning över den jämtländska sommaren. De ljusa nätterna gör den på ett sätt dubbelt så lång, mer intensiv, till en explosion i frodig grönska och dygnslångt uteliv. Inte bara Yrans världsartister fascineras över det här, gäster från när och fjärran förundras lika mycket. Östersunds innerstad går inte till sängs, uteserveringar och krogstråk surrar ikapp med båtlivet på Storsjöns vatten. Långt i fjärran kolliderar ljudet av ett nakendopp i sommarnatten med tonerna från en snapsvisa i glada vänners lag.

Inte bara sommar

För åtskilliga själar i landets södra delar känns den egna vintern ofta som en råkall och blöt transportsträcka mot bättre tider. Det är därför 1,3 miljoner människor kommer hit varje vinter. Till en annan vinter - den riktiga. Den storslagna, snötyngda vintern som gör sig så bra på vykort. Den som finns i Jämtland och Härjedalen.

Men här finns fyra årstider till. Vårvintern är länets egna och kanske den bästa av dem. Då är det full fart på turistorterna och fjällbäckarna vaknar till liv mellan solgrytor och nedförslöpor. Det ljusnar, renlaven tittar fram och människor blir brunbrända av snöns solreflexer. Sjöisar och motionsspår befolkas, vildmarksleder och toppstugor gästas av fjällrävar. En härlig tid som måste upplevas!

Sen exploderar våren och plötsligt är det sommar. Den ljusa sommaren avlöser den vita vintern. En tid som börjar med musöron och slutar i hjortronmyrar. En tid då fjällen blommar och vildmarken tättnar, då luften suger och källvattnet är den bästa måltidsdrycken. En fjällsommars innebär att glömma den vanliga världen och upptäcka en annan. Det är gullspira i blötmark och prunkande orkidéängar. Det är utflykter förbi berg och kullar längs slingerstigar, promenader i vildskog, en tur längs myrkanter bland kientallar. Det är en kanotfärd med paddeltagens vattendroppar som enda spår. Ett dopp i svartjärnen. En röding på kroken.

Hösten introduceras av blåbärsskogar och lingonröda tuvor. Lövträdens gula och röda färger dekorerar landskapet, luften är sval och hög. Nu är den bästa tiden för en fjällvandring mot högfjäll och den första pudersnön.

Naturen i Jämtland och Härjedalen är generös. Den skänker upplevelser. Vyer, väder. Storhet, stillhet. Naturen är värdefull och efterfrågad. Den stiger i värde, särskilt för dem som har brist på den. För turister är den reseanledning. Folk som flyttar hit väljer den aktivt.

Naturen är ett livsstilsval...

Frihet på många sätt

Gemensamt för då och nu är friheten. Eller snarare det ständiga försvaret av friheten. Här bor man eller kommer hit för att leva, oftast på egna villkor. Inte på grund av etablerad ordning, stordrift eller givna system. Här lever man för att man är någon, en människa som vill förverkliga sin egen och inte andras sanning.

Man skulle kunna säga att här tar man sig frihet. Därav följer att man lite oftare här än på annat håll möter det självständiga, det oväntade och det annorlunda.

I Jämtland och Härjedalen är en mil inte alls lika lång som i stora stan. Dessutom går tiden här långsammare. Därför hinner man både mer och längre, en vetskap som uppdagas ju mer man vistas i dessa trakter. Med tiden lägrar sig ibland en behaglig harmoni i kropp och själ och stressen blandas ut med en hög och frisk luft och öppna landskap.

Ibland känns det som om tiden står stilla. Du tror kanske inte det här, men det är sant. Avstånd och tid kan mätas objektivt men det är i våra huvuden proportionerna får mening. Känns det som om tiden stannar, då är det så också. Det här är en av orsakerna till småskaligheten och nätverken i de här trakterna. Man kan bo, leva och jobba lite överallt. Man hinner ändå träffa folk lite här och där på samma tid som det i storstaden tar att åka till en person på ett ställe.

Fast det är klart, saknar man trafikbrus, betong och trängsel så kan Jämtland och Härjedalen inte konkurrera. Här är det så tyst att en del turister kommer hit bara för att lyssna på den.

Tystnaden, alltså.

Hur vill du bo?

Ett radhus eller en enkel trea i storstan med balkong och utsikt över en motorled, motsvarar ekonomiskt i vissa fall en villa med strandtomt och fjällutsikt någonstans i Jämtland eller Härjedalen. Har man tur blir det pengar över till en båt eller skoter också.

En annan möjlighet kan vara att byta upp sig från trean i storstan till en hundraårig gård med egen skog och hästhage som bonus. Sannolikt skulle köpet ge utrymme för installation av såväl egen jordvärmesystem som tidsenlig inredning.

Är det fråga om bostad mer centralt nära butiker, krogar och shopping-stråk så ger väl trean inte mer än en suterrängvilla på någon gräddhylla. Fast då får man ju bra kommunikationer och nära till dagis på köpet. Man skulle kunna köpa sig en tomt på en fjällort och bygga ett riktigt ekohus i genuin gammal stil fyllt med raffinerade detaljer och miljövänliga arrangemang.

Det är inga problem att få både råd och hjälp – gammal erfarenhet och ny sakkunskap står till förfogande. Eller så byter man till sig drygt hundra kvadrat våning med höga fönster och kakelugnar, sal och kanske serveringskök i centrala Östersund.

Enkelt uttryckt får man mer boende för sina pengar i Jämtland och Härjedalen än i storstaden. Inte bara mer och större utan också i miljöer som vissa storstadsmänniskor antingen fantiserar om eller jobbar livet ur sig för att få.

Och är det så att man inte har tillgång till något högt värderat bytesobjekt i någon storstad är det lätt att börja bygga livet och boendet här. Insatsen är lika låg som trivselfaktorn är hög.

Från byskola till universitet

Kunskap kräver som bekant inga dyra transporter och med informationsteknologin är all världens kunskapskällor tillgängliga på nolltid. Så varför inte förlägga studierna på ett universitet där miljö och skön livsstil blir extra bonus till utbildningen?

Nämnen en småstad som slår Östersunds café-, nöjes- och shoppingliv.

Mittuniversitetets styrka demonstreras bäst av flytten till gamla artilleriregementet. Ett fyra kvarter stort område har förädlats till ett unikt campus. Här formas en stad i staden där kompetenshunger och forskningsiver får näring i ämnen som ekoteknik och turismvetenskap, naturvetenskap och omvårdnad.

Men också små skolor runt om i glesbygden får nytt liv och förvandlas till lokala kunskapscentra för både barn och vuxna. IT och snabba uppkopplingar för folk närmare varandra. Distansutbildningarna blir fler, allt fler kan ge och få kunskap. Myndigheter och näringsliv deltar i kompetensutbytet och hälsocentraler får via telemedicin specialishjälp trots stora avstånd. Det här ger växtkraft för gymnasieskolor med linjer förankrade i lokala traditioner, som jord och skog, idrott och turism, kultur och miljö. Hästutbildningen på Wängen, utbildning i forntida teknik i Sveg och naturbruksgymnasiet i Ås blir begrepp utanför länets gränser.

Livslångt lärande är i högsta grad verklighet. Det börjar redan med studier av barkbåtar i krypdåldern. Det fortsätter kanske med byskola och Walldorfpedagogik.

För de lite äldre finns förstås gymnasieskolor och folkhögskolor, men också skidgymnasium och ett alldeles speciellt Skiduniversitet på Mittuniversitet – mitt i Östersund.

Hur långt borta är nära?

Från en del byar runt Storsjön ser man rakt över Storsjöflaket ända till Åreskutan tio mil bort. Från Östersund till flygplatsen tar det bara en kvart med bil. Skolskjutsen stannar utanför dörren. Snickaren bor nästgårds, kollegorna finns i cyberrymden och mötet på Arlanda är inte mer avlägset än en timma.

På så sätt finns här mycket samtidigt. Globalt och lokalt. När den stora världen krymper, växer många små värden. Man vill och kan njuta av både det ena och det andra. Och här finns den möjligheten.

Händelsernas centrum kan förvisso ligga någon annanstans. Men kompetens har som bekant en förmåga att samlas i kluster, nischfolk drar likasinnade. Men i dag finns idéer och kunskap faktiskt aldrig längre bort än ett uttag i väggen. Man kan delta utan att närvara, så att säga. Man kan förflytta sig utan att resa. Man kan påverka beslut långt bort sittande i en rottingstol på en inglasad veranda med utsikt över en älv i motljus.

I Härjedalen och Jämtland är det ibland långt mellan husen, men mellan människorna är avstånden korta.

3

Det ligger i luften

Utän att skryta kan man påstå att det händer saker i Jämtland. Men förutom den lokalt producerade maten, designen, den blomstrande småföretagarkulturen och en skön vardag kan länet erbjuda mycket mer. En massa världsmästerskap till exempel.

Sommaren 2005 gick VM i Mirrorjolle av stapeln på Storsjön utanför Östersund. Åre arrangerade Alpina VM 2007. Ett enormt idrottsevenemang som lockade massor av publik och omsatte närmare en halv miljard. 2008 var det dags igen, denna gång VM i skidskytte i Östersund. En folkfest som lockade stor publik från framför allt Norge och Tyskland.

Till och med den lika märkliga som unika Thaipaviljongen i Ragunda är ett resultat av att något ligger i luften. Det är en ambition att skapa modernt affärsutbyte, en turistattraktion och ett vallfartsmål av en historisk händelse.

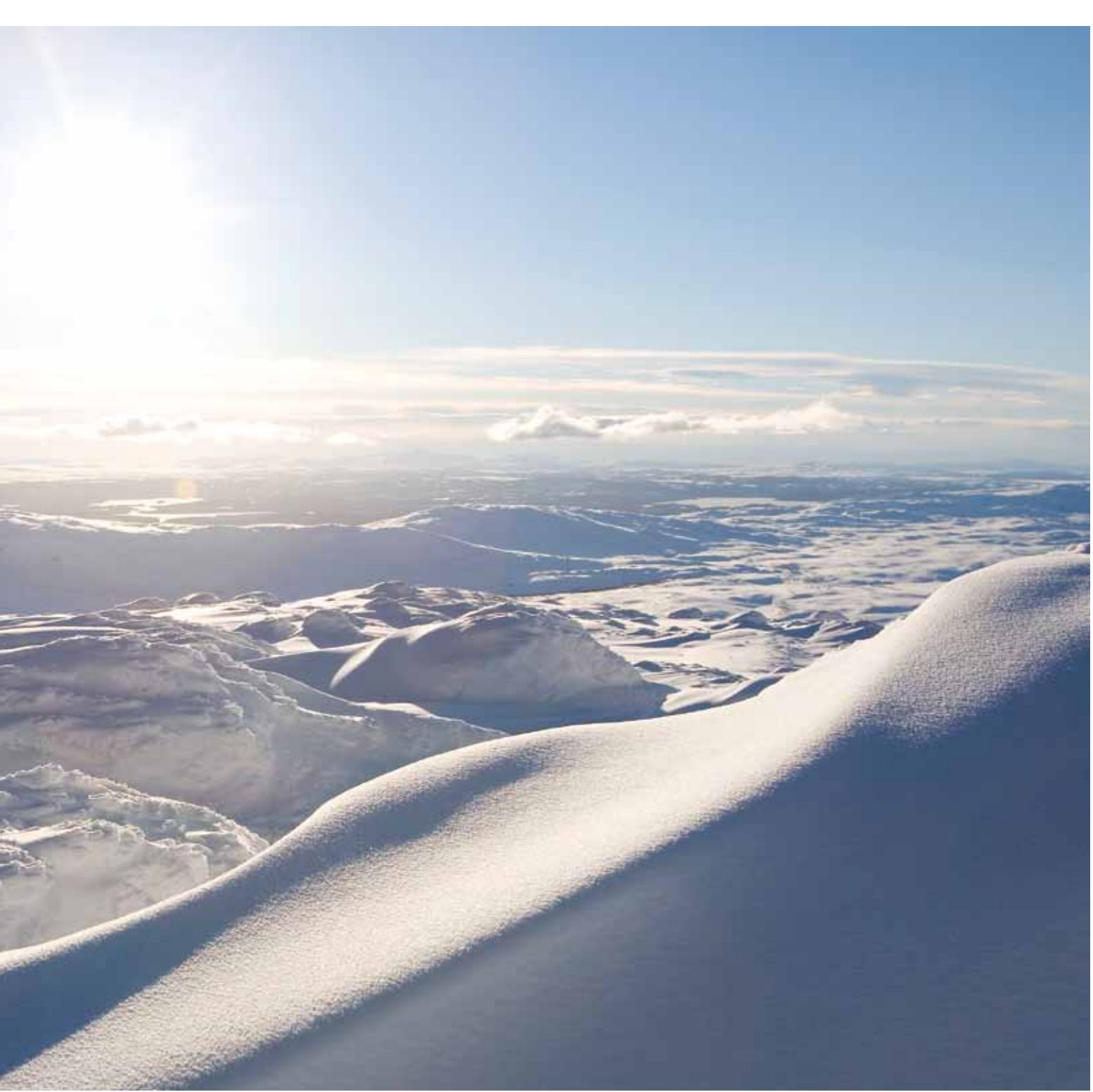
Våren 2005 invigdes ett nytt universitet på nya anläggningen på Campus mitt i Östersund. Här finns drygt 4 000 studenter.

I Härjedalen och Åre investeras miljardbelopp i liftar, stugbyar, riksskidanläggningar och nya hotell. Ett exempel är Holiday Club – ett upplevelsehotell året runt som erbjuder helt nya möjligheter vid Åre Strand. Äventyrsbad, bowling, spa och event-arena för 3 000 personer ingår i konceptet.

Vad är förklaringen? Att det finns utrymme och frihet att genomföra sina idéer här? Att härjedalingar och jämtar är få och därför måste samarbeta? Att inflödet av turister och inflyttare för med sig ny, värdefull kunskap och nya kontaktnät? Att tempot och miljön skapar tid för eftertanke?

Eller är svaret så enkelt som att i Jämtland gör man det för att det är möjligt? Någonting ligger i luften. I fjälluften...

Bygdegård

Ullstads Högskola
Kornfjärd
Förskola
Musikskola
Föräldrabarn
Föräldrabarn

Församlingssal
Gymnasiet
Matserveri
Post
Bibliotek

Små medel och stora vinster

Där samhället inte riktigt når fram tar det personliga initiativet över. Kooperativ och byutvecklingsgrupper uppstår, gammal vanlig ordning ställs på ända och tankekraft förvandlas till entreprenörskap. Trångsviksbolaget i den lilla byn Trångsviken, som har flest företagare per invånare i Sverige, är ett mycket uppmärksammat exempel.

Bygdens egen vilja är en drivkraft att räkna med. Den har stor del i småföretagsamhet och levande landsbygder.

Den är alldeles särskilt utvecklad i Jämtlands län vilket inte bara Sverige utan också EU uppmärksammat. Många är de privatpersoner, journalister och grupper som kommit på besök för att se vad som händer i den lilla byn.

Social ekonomi kallas det för. En ekonomi som uppstår ur ett gemensamt intresse för utveckling. Att få göra det man vill. Det är en slags tredje sektor mitt emellan den offentliga och den privata. Den kan ge ny service, en räddad butik, växthus, skidbacke och levande fäbodrar. Det finns exempel på bygdegårdar som inrymmer allt från skola till företagarförening, ett kretsloppshus har förverkligats och ett kooperativ förvandlades till ett företag som gör läromedel på CD-rom och för webben.

Den sociala ekonomin väcker allt större intresse och den sprider sig. Inte bara i Jämtlands län.

God smak som affärsidé

I takt med att världen krymper växer den egna matkulturen. I mötet med andra vanor och traditioner upptäcks också förmågor och talanger som länge dolts bakom det självklara i att laga god mat på bra råvaror.

Influenser utifrån har dessutom lett till angenäm korsbefruktning. En internationell doft ger krydda till egen kokkonst. Nedärvda smaklökar har förädlats och vuxit. Numera bjuds man matupplevelser att avnjutas på sätt och i miljöer som inte funnits tidigare – eller som man inte trodde fanns längre.

Ursprunglig självförsörjning har förvandlats till bymejerier, hembagerier och viltfarmer. Den egna täppan har blivit trädgård och växthus. Den gamla brödugnen lever upp med nätbeställning och hemkörning. Ost och vilt hamnar på gourmetrestaurangernas menyer i hela landet.

Av skogens älg blir det korvar och torkat kött. Det mångsidiga fisket förser rökerier och turistanläggningar. Bär, svamp och örter från skogar, myrmarker och fjällängar förvandlas till delikata naturprodukter.

Och traditionell behandling av det exklusiva renköttet sprider exotiska fläktar av samisk tradition. I allt det här skapas gårdsbutiker, exklusiva matställen, cateringföretag, vårdshus, caféer, receptbank på nätet och småskalig råvaruproduktion och förädling.

Man gör fin choklad i Åre. För att inte tala om det flerfaldigt prisbelönade ölet från Jämtlands Bryggeri i Pilgrimstad.

Vissa saker som en gång var på väg ut har åter blivit efterfrågat. Naturens skatter växer i värde. Traditioner i träda har fått nytt liv, tillförts inspiration från all världens kulturer och getts ny karaktär och personlighet.

Det är ingen hejd på idéerna och besökarna bjuds på hisnande smakupplevelser när gammalt och nytt, lokalt och globalt, möts. Vad sägs om chilipraliner, svartvinbärschutney och morotstzatziki?

Eller Sav – jämtländsk champagne tillverkad av björkarnas saft.

Design av hög klass

Hur internationellt och trendigt design och mode än må vara föds idéer alltid ur personliga möten i små och ofta vardagliga sammanhang. Ett mönster, en form, färgers kontrast och samspel är ju aldrig större än ögats synfält och sinnets mottaglighet.

Då kan en fjällsluttning i höstprakt bli ett lapptäcke, en iskristall ett smycke, en fjällbjörk en möbel, en gammal solsvedd lagårdsvägg en koja för eremiter. Naturen här är förstas en oändlig källa att ösa inspiration ur. Tillsammans med årstidernas villkor och gamla traditioner får man en stabil och bärkraftig grund att bygga hållbara produkt- och företagsidéer på. I en del fall så starka att de finner marknader långt bortom vår egen plats på jorden.

Det är med andra ord inget märkligt om form- och färgspråk, material och mönster, funktion och bruk som skapas här, sätter trender. Ta till exempel Frösö Handtryck och Storsjöhyttan som är exempel på företag som låtit den egna miljön inspirera till unika produkter.

Snö of Sweden är en mycket intressant och populär nykomling som nått stora framgångar. Utsökt, samiskt hantverk i olika former är exempel som ger uttryck för ett nyskapande baserat på tradition och livsstil.

Produkter som tål att synas

Länets självklara tillgång till fjäll, vinter och vildmark blir drivkraft för dem som bor här – och dragplåster för andra. Försörjning och upplevelse kan därigenom skapas ur gemensamma intressen.

Just produkterna från länets outdoor-bransch har de senaste åren ökat både i antal och popularitet. Klassiska varumärken som Lundhags och Ullfrotté har inte bara breddat sina kollektioner, de har också fått allt större, lokal konkurrens. Ganska nyligen flyttade klädföretaget Klättermusen till Åre där Zytt, Skhoop och Extrem finns sedan tidigare.

Andra produkter som har sitt ursprung i länet är Hillebergs tält som varit på Mount Everest. Det är väl den högsta höjd tältet nått men på lägre höjder har de slagits upp över hela jorden.

Kläder och tält är bra men vad vore skidturen eller ökenvandringen utan mat? I den kooperativa byn Trångsviken tillverkas klassikern Trangiakök - en produkt som följt bland annat renskötare och polarforskare över stock och sten.

Storsjöödjuret - en sann saga

I en avlägsen tid stod två troll, Kata och Jata, vid Storsjöns strand och kokade vatten i en stor kittel. De visste inte vad de kokade. Men efter flera års kokande, rörande, spädande hördes ett kvidande, stönande och skrikande i kitteln, som övergick i en förskräcklig knall. Upp hoppade ett svart ormliknande djur med katthuvud, som dök ner i den djupa sjön och försvann med ett bubblande ljud ner i grottorna under vattnets yta.

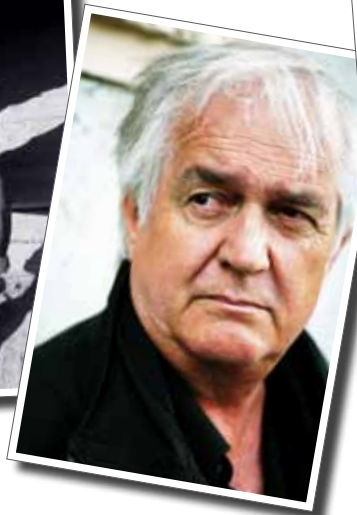
Så lyder delar av den första, kända, skriftliga förklaringen om Storsjöödjuret, Storsjöns mytomspunna varelse som få har sett en skymt av, men som många hört historier om.

En av iakttagelserna skedde en sommarkväll 2006, när en man var ute på fisketrollning med sin sambo. Plötsligt såg de en svart, marmorblänkande ormkropp som dök upp vid båten. De uppskattade att djurets längd var 13-14 meter, och blev mycket tagna.

Händelsen ledde till idén att kameror skulle sättas i Storsjön för att försöka fånga Storsjöödjuret på bild. Man började gräva och dra fiber- och elkablar till den lilla stenholmen Nysvedhälla. Avancerad teknik förenades med den ålderdomliga myten.

På www.storsjoodjuret.nu kan man läsa om folks upplevelser av Storsjöödjuret, och även bidra med egna upplevelser. Varför inte packa väskan med kikare och kamera och själv bege sig till någon av de många platser runt Storsjön som har odjursspaning?

Andra kändisar från länet

De syns i tv och på film, de skriver böcker eller vinner OS-guld. De talar sig ofta varma om Jämtland. De är bosatta över hela världen, och är ambassadörer för länet. Kända jämtar och härjedalingar eller nyinflyttade länsbor som sprider stjärnglans.

Henning Mankell är ett exempel - uppvuxen i Härjedalen. Hans böcker har sålts i 30 miljoner exemplar och översatts till över 40 språk. Fröet till många av Henning Mankells böcker såddes när han som liten grabb i Sveg lekte vid Ljunsjans strand och låtsades att det var Afrikas savanner. En annan känd jämta har gestaltat Mankells karaktär Wallander på film, Rolf Lassgård.

I musikvärlden är Annika Norlin en av de starkast lysande stjärnorna. Vi talar om journalisten som sadlade om och blev sångerska och låtskrivare. Hon anknyter ofta till Östersund i sina texter och gör avtryck även i världen utanför Sverige och Jämtland.

Stjärnglans tillförs också genom inflyttning. I vuxen ålder kommer de hit. Exempel är medaljörer i vinter-OS, Charlotte Kalla, Anna Haag, Anders Södergren och Johan Olsson. Länet har även en prima jämtländsk ambassadör i Karin Mattsson Weiber, den första kvinnliga ordföranden i Riksidrottsförbundet.

Listan kan göras lång. Underhållarna Mikael Thornving och Kim Anderzon, skidkungarna Tomas Wassberg och Torgny Mogren samt ishockeyproffsen Alexander Edler och Ulf Dahlén.

Vem kommer inte ihåg gogubben John Elfström från byn Aspås – hela Sveriges Åsa-Nisse!

SWEDEN
TEAM

SWEDEN
TEAM

WINTERFALL

adidas

earbuds

Kulturen – genuin och glamourös

Som ett väsen – flyktig, svårfångad men märkbar. Den känns. Den syns, den doftar ibland. Man pekar inte ut den. Man lever i den.

Kultur är grått fåbodtimmer och doft av kåda. Det är ståtliga mangårdsbyggnader, skogskojor, kyrkor på åsar med milsvid utsikt och osannolika jaktstolt i glömda fjälldalar. Det är enrihängd hare på ladugårdsväggen, ripjakt och älgspår i snön. Kultur är barnteater för lekisgrupper och helaftonsföreställningar på Storsjöteatern. Det är möten med unga utövare av musik, poesi, dans, konst, cirkus och design. Det är dragspel i sommarnatten och rock i Gamla Tingshuset, små festivaler och stora artister. Det är blåsarkvintett och Storsjösextett, musik- och dansteater.

Kultur är marknad och auktion, world music och bluesfestival, fiol och knätofs, nyårsrevyer och bygdespel. Det är bröllopsfärd med häst och vagn och ljugarbänkar. Det är Peterson-Berger, Frösöflickorna, Festspelen, Vildhussen, Arnljotspelen och Storsjöyran. Kultur är förstås fornminnen. Det är vikingagravar och Karolinermonument.

Det är byggnadstradition och industrihistoria, samemönster på renhorn, varmbonad kåta, renslakt och Nils Thomassons bilder. Det är sevärdheter och utflyktsmål, fjällstolt och lappmarker.

Kulturen följer oss på färden mot framtiden. I dialekter, hantverk, seder och bruk. Den förändras, breddas och fördjupas. Den utvecklas hela tiden...

Jamtli, Jämtlands läns museum, har blivit rikskänt för sina många aktiviteter för barnfamiljer. På sommaren kan man uppleva hur det var förr i tiden på Historieland, eller också kan man avnjuta deras rika utbud av olika utställningar och aktiviteter.

Frösö Zoo har funnits på Frösön sedan 1960, och ägs av familjen Netterström. Det är en av Sveriges största djurparker och innehåller bland annat tropikhus, biologiskt museum, cirkus och tivoli. Det är öppet under sommarmånaderna, och är ett populärt resmål för både barn och vuxna.

En ursprungsbefolkning med lång historia

Renskötsel, livsmedelsproduktion, hantverk och turism är samiska kännetecken. Renar i skogen och renkött i charkdisken – utsökta knivar och bälten – jojk, smycken och vackra kläder – allt påminner oss om vår svenska ursprungsbefolkning.

Samerna har sedan urminnes tider levt i ett område som i dag sträcker sig över fyra länder. Det består av Kolahalvön i Ryssland, nordligaste Finland, norra Norges kust- och inland och delar av Sverige från Idre i söder och norrut. Detta område kallas Sápmi, Sameland på samiska.

I Jämtlands län finns 11 samebyar. En sameby är inte en by i bemärkelsen "en samling hus" utan en organisation och ett geografiskt område. Samebyn är rennäringens lokala organ med styrelse och bystämma. Det är bara renskötande samer och deras familjemedlemmar som får tillhöra en sameby.

I länet finns cirka 45 000 renar. De sköts av 95 företag i 11 samebyar.

Recept

Crêpes med ricotta

450 gr tinad hackad spenat
500 gr ricotta
2 dl riven lagrad hårdost av får eller get
100 gr smält smör
salt, peppar och riven muskot

Gör en sats crêpes. Blanda spenaten med ricottan och 1 dl riven ost, krydda med muskot, salt och peppar. Fördela blandningen på crêpen, rulla ihop och lägg på ugnssäker form, ringla över smält smör och resten av den rivna osten.

Gratiner i 200 grader tills rätten fått fin färg, cirka 15 minuter. En variant är att låta en handfull färska salviablad bryna i smöret innan de ringlas över crêpen.

Rödingfilé med örtmesesås & rösti med vit caprin 4 pers

400 gr jämtländsk rödingfilé
smör
2 dl vitt vin
½ lök
12 msk fiskfond eller 1 fiskbuljongtärning
100 gr getmese
2 dl grädde eller crème fraiche
1 knippe av vardera dill, gräslök och persilja
salt och peppar

Bryn rödingen i smör. Salta och peppra. Sätt in fisken i ugnen på cirka 150 grader i cirka 10-15 minuter. Gör under tiden såsen.

Örtmesesås

Hacka löken fint. Häll vinet i en kastrull. Tillsätt löken och fiskbuljong, låt det koka ner, reducera till hälften. Tillsätt getmese, grädde (crème fraiche) och vispa ihop. Hacka dill, gräslök och persilja och lägg i såsen. Red eventuellt av med maizena. Smaka av med salt och peppar. Ta ut rödingen och servera med rösti och ett gott vin.

Rösti

400 gr potatis
200 gr morötter
200 gr vit caprin
salt
smör

Riv potatis, morot och ost grovt på rivjärn. Blanda ihop i en bunke, tillsätt lite salt. Forma blandningen till små bollar och platta ut dem. Bryn dem gyllenbruna i smör.

Jämtländsk panna cotta med halloncaramelle

4 port
2 dl grädde
100 gr vit choklad
1 dl getmese
1,5 st gelatinblad
3 dl hallon
1 dl vitt vin
1 st vaniljstång, delas så att fröna kommer ut ur stjälken
1 dl vatten
cirka 1dl strösocker

Börja med att värma grädden. Lägg under tiden gelatinbladen i blöt i kallt vatten i cirka 5 min. När grädden är varm, blanda ner getmesen. Rör om. Om man vill kan man sila av de små klumparna som blir av mesen, men det behövs inte. Bryt sedan ner vit choklad och blanda ner gelatinet och rör om. När allt är blandat hålls det upp i glas och ställs kallt i cirka 2-3 timmar eller tills det stelnat.

Till halloncaramellen används

Koka ihop alla ingredienserna under cirka 10-15 minuter, reducera caramellen så att det blir cirka 0,5-1 dl vätska kvar. Sila av blandningen och ställ att svalna. Den ska var lagom sylrig eftersom panna cotta är söt. Häll sedan på ett tunt lager med caramellen på panna cottan. Klart att servera, gärna med ett chokladgarnityr.

På väg mot något nytt

Det är inte lätt att veta vem jämten och härjedalingen är. Det har det aldrig varit. Ofta norrman, en gång dansk, svensk sedan 1645, men för det mesta sig själv. Till och med betraktad som rebell och gerillakrigare när slaget om territoriet stod som värst på 1500- och 1600-talen. Ja – tänk hur det kan bli.

Östersund fanns ju inte mer än på ett rutat papper för drygt 200 år sedan. Åre skulle knappast existerat om Huså gruva expanderat på andra sidan Åreskutan och järnvägen hade dragits där. Vad vore turismen utan de så kallade luftgästerna som i slutet på 1800-talet kom till länet med TBC och dåliga luftrör. Deras medicinska resor utgjorde delar av grunden till det som i dag är en av länets i särklass viktigaste framgångsfaktorer – turismen. Och inte kunde väl konstnären bakom hållristningarna i Messlingen tro att hans verk skulle bli en turistattraktion 5 000 år senare.

Och hur hade det sett ut om Kung Sverre från Norge inte vunnit slaget över den jämtländska bondehären på Storsjöns is vintern 1178?

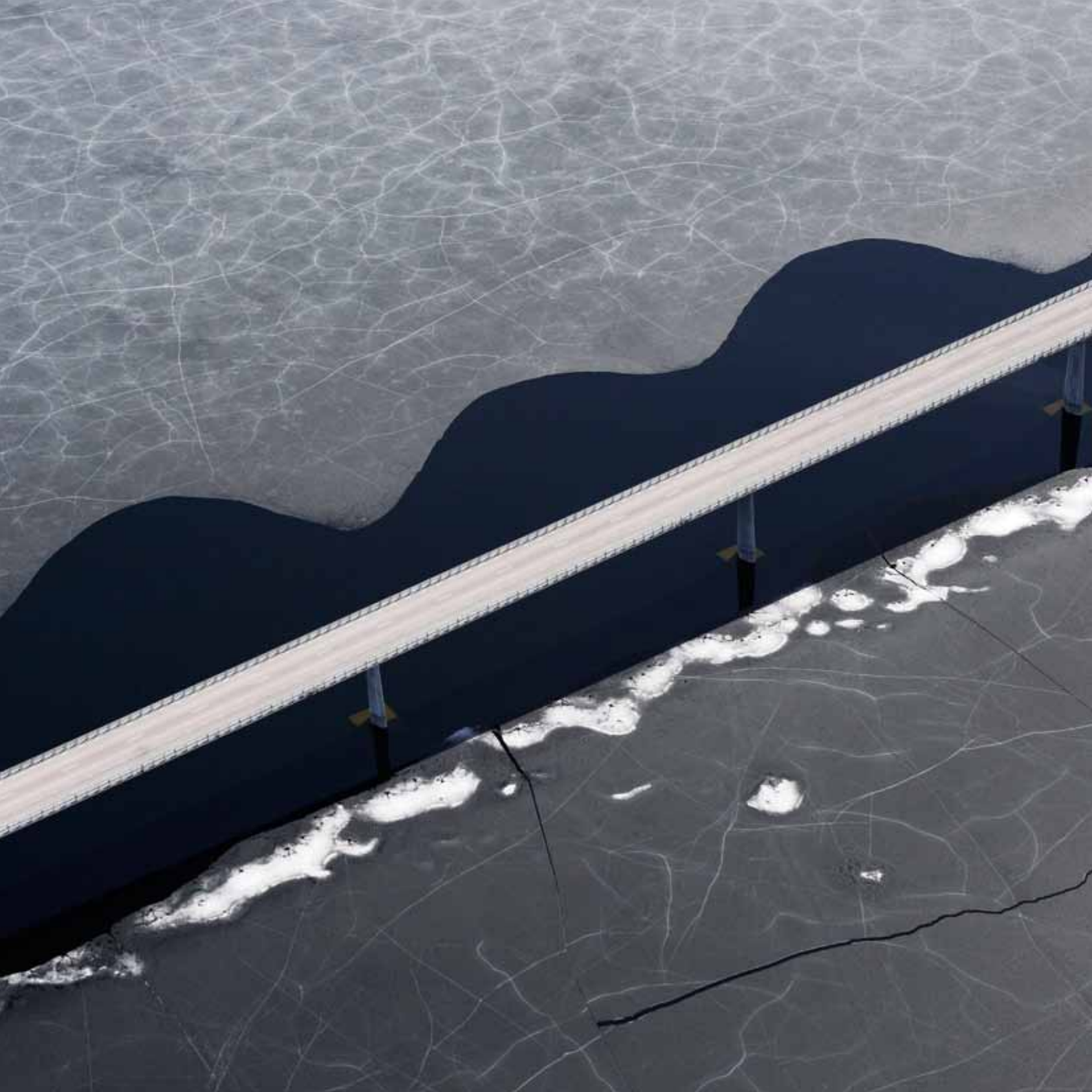
Runstenen på Frösön berättar om bron över Östersundet och kristnandet av länet.

Vad skriver vi år 2050? Om ett vardagsliv byggt på hållbar utveckling? En god balans mellan materiell expansion och kulturell tidlöshet? Om det klara sambandet mellan hälsa och välfärd. Samhällsbygge på naturens villkor? Eller om nya livsstilar, idéer och värderingar?

Framtidsforskare talar om efterföljaren till informationssamhället – dream society eller känslsamhället. De menar en värld och ett liv som bygger på människors känslor för kvalitet, tradition och funktion.

Jämtland och Härjedalen har redan kommit en bit på väg – och fortsätter.

JÄMTLAND

NORGE

SVERIGE

FINLAND

DANMARK

fakta

Jämtlands län omfattar **landskapen** Härjedalen och Jämtland samt små delar av Ångermanland, Hälsingland, Dalarna, Medelpad och Lappland.

Jämtlands län har cirka **126 000 invånare**. De flesta, drygt 59 000, bor i Östersunds kommun. Krokoms är den näst största kommunen med drygt 14 000, följt av Strömsund med cirka 12 000. Därefter följer Härjedalen med 11 000 invånare, Åre med 10 000, Berg med 7 500 och Bräcke med 6 900. Länets minsta kommun är Ragunda med 5 600 invånare.

Om Jämtlands län skulle ha lika många invånare per kvadratkilometer som Nederländerna, så skulle det bo **18 miljoner** invånare i länet.

Länet motsvarar **12 procent** av landets totala yta men bara 1,5 procent av befolkningen.

Jämtlands län har **Europas renaste lantbruk**. Här används minst mängd bekämpningsmedel och handelsgödsel. Produktionen av ekologiskt odlade produkter ökar.

Länets industri domineras av de **små företagen**. I Jämtlands län fanns ungefär 13 900 företag år 2009 varav 9 600 av dessa är ensamföretagare. Endast ett 80-tal av företagen har fler än 50 anställda. Då är skogsbolag, myndigheter, intresseorganisationer, religiösa samfund och internationella organisationer undantagna.

Östersund är ett **starkt handelscentrum** – för regionen. Detaljhandels omsättning är 30 procent högre än vad befolkningens mängden borde ge.

Besökande turister omsätter **3,5 miljarder** kronor per år. 4 000 årsarbetare tar hand om turisterna som förlägger över **åtta miljoner gästnätter** här.

Antalet **anmälda brott** är bland de lägsta i landet samtidigt som upplärningsprocenten är bland den högsta.

Landstingets **hälso- och sjukvård** håller hög klass. Länssjukhuset finns i Östersund. Runt om i länet finns hälsocentraler, distriktssköterskemottagningar och tandvårdskliniker. De stora avstånden överbryggas också med hjälp av modern telemedicin, en effektiv sjukvårdsupplysning och en omfattande verksamhet med ambulanser och ambulanshelikopter.

I Jämtlands län finns cirka **45 000 renar** som sköts av 95 företag i elva samebyar

Här finns de fyra stora rovdjuren **varg, björn, järv och lo**. Man kan få se bäver liksom rovfåglarna kungsörn, jaktfalk och fjällvråk. Rogenområdet har en unik koloni av myskoxar. Landskapsdjuret för Jämtland är älg och för Härjedalen är det björn.

Genom Jämtlands län rinner tre av landets större älvar; **Indalsälven, Ljusnan och Ljungan**. Stora delar av Ångermanälvens tillflöde rinner också upp i länet.

I länet finns Storsjön, Sveriges **femte största sjö**. Här bor Storsjöodjuret som fridlystes 1986.

Fisket är en naturlig och uppskattad sysselsättning för länsbor och turister. Varje år säljs cirka **160 000 fiskekort**. Många öring- och rödingvatten är lättillgängliga.

Jämtlands län har över **500 idrottsföreningar**. Den största idrotten är fotboll följt av ishockey, skidor, gymnastik och ridsport.

Frösön har en av länets **tolv golfbanor**, av många ansedd som den vackrast belägna i Sverige.

Helagsfjället är länets högsta topp med en höjd av 1 796 meter.

Länet har en **nationalpark**, Sonfjället i Härjedalens kommun. Ytan är drygt 10 000 hektar. De båda naturreservaten Vålådalen och Hotagen är 117 000 respektive 113 000 hektar stora.

Länet är ett av de mest orkidététa i landet. Brunkullan är Jämtlands **landscapsblomma** och mosippan är Härjedalens.

I Jämtland och Härjedalen skjuts **12 000** älgar per år. Var **nionde älg** som skjuts i landet faller i Jämtland.

Korallgrottan i Strömsunds kommun är landets längsta.

nyfiken?

Länets kommuner

Bergs kommun

Telefon 0687-161 00
www.berg.se

Bräcke kommun

Telefon 0693-161 00
www.bracke.se

Härjedalens kommun

Telefon 0680-161 00
www.herjedalen.se

Krokoms kommun

Telefon 0640-161 00
www.krokom.se

Ragunda kommun

Telefon 0696-68 20 00
www.ragunda.se

Strömsunds kommun

Telefon 0670-161 00
www.stromsund.se

Åre kommun

Telefon 0647-161 00
www.are.se

Östersunds kommun

Telefon 063-14 30 00
www.ostersund.se

Intressanta länkar

www.jamtland.se

Information om livsstil, näringsliv och turism i Jämtlands län

www.storsjoyran.se

Sveriges största gatufestival

www.miun.se

Mittuniversitetet i Östersund

www.regionfakta.com

Snabb och lättillgänglig fakta om länet och kommunerna i länet

www.turist.ostersund.se

Fyrspråkig sida om turismen i Östersund

www.storsjoodjuret.nu

Information om det mytomspunna Storsjöödjuret

Projektleddning: Länsstyrelsen Jämtlands län / Claes Ahlström,
Ola Ljungqvist, 063-14 60 00

Texter: Ulf Hamrin, Claes Ahlström, Jenny Isaksson.

Foto och illustration: Tina Stafrén, Sandra Pettersson, Kjell Bollnert,
HelView, Anna-Karin Pernevell, Tommy Andersson, Marie Birkl,
Roger Strandberg, Stefan Linnerhag, Fredrik Herrlander, Jämtland
Härjedalen Turism - Henrik Trygg, Länsstyrelsen Jämtlands län - Ola
Ljungqvist, Sandra Löf, Lina Ikse Bergman, Siri von Essen, Team SAD,
Riksidrottsförbundet, Bobby Valeri, Christer Olofsson, Bie Erenurn,
Håkan Wike, Johan Marklund, Sverker Berggren, Denny Calvo,
Östersund Turist & Kongress.

Grafisk form: Länsstyrelsen Jämtlands län / Ola Ljungqvist

Tryck: Elanders Sverige AB 2010

Broschyren ges ut av Länsstyrelsen Jämtlands län.

För mer information gå in på www.jamtland.se

Länsstyrelsen
Jämtlands län

